

Eriteadaanne. Sõjaväeteenistujate ja TTPA väeosade poolt Eesti NSV territooriumil toime pandud kuritegudest

Lähiajaloo sündmuste käsitlemisel arhiividesse ladestunud materjalidest üksikute illustreerivate dokumentide väljanoppimine on mõistagi üsna kaheldava väärtusega meetod. Siin toodud Eesti NSV siseasjade rahvakomissari A. Resevi eriteadaannet 1944. aastast ajendas publitseerima mitte soov üht kindlat seisukohta postuleerida, üldkehtivaks tunnistada. Pigem on eesmärgiks näidata, millisest hõljumist on settinud osakesi nn kollektiivsesse mällu.

Kui mõtlevale inimesele peaks selge olema, miks ühelegi juudile ei ole võimalik selgitada, et teatud ruunimärgi all sõdinutel ka üllaid eesmärke võis olla, siis vääriks vahest ka valgustamist, miks eestlastes võib tekkida tõrge, kui Punaarmees võidelnud vabastajateks tituleeritakse.

Dokument pärineb Eesti Riigiarhiivi Filiaalis (Parteiarhiivis) säilitatavast ENSV Siseministeeriumi keskaparaadi fondist.

Peeter Väljas

Täiesti salajane

NSV Liidu Siseasjade Rahvakomissarile
Riikliku Julgeoleku peakomissar sm. BERIALE
Moskva
EK(b)P KK sekretär sm. KAROTAMMELE
Siin [Tallinn]

Leningradi rinde juhatajale, Nõukogude Liidu marssal sm. GOVOROVILE
Leningradi Rinde Sõjanõukogu liikmele, kindral-leitnant sm. KUZNETSOVILE
Leningradi Rinde Sõjanõukogu liikmele, kindral-leitnant sm. SOLOVJOVILE

ERITEADAANNE

Sõjaväeteenistujate ja TTPA¹ väeosade punaarmeeleaste poolt Eesti NSV territooriumil toime pandud kuritegudest

Esimestest päevadest peale Eesti NSV Harju maakonna vabastamist saksa anastajatest, hakkas kohalikelt elanikelt saabuma avaldusi ja kaebusi mööduvate väeosade üksikute sõjaväelaste ebaseadusliku tegevuse kohta, kes relva ähvardusel võtavad talupoegadelt ära hobuseid, kariloomi, toiduaineid, jalgrattaid ja teisi asju, terroriseerivad kõikvõimalikul viisil elanikkonda ja vähimagi vastuhaku korral tapavad kohalikke elanikke. Nii näiteks:

1. 20. septembril, Kemba[?] külas, Kõnnu vallas lasksid punaarmeeleaste vormis, purjus tundmatud isikud maha rauk ARUMÄE, Magnuse selle eest, et viimane astus välja naise kaitseks, keda tundmatud püüdsid vägistada.

2. 23. septembril Rebala külas, Jõelähtme vallas, lasksid kaks punaarmee-

lase vormi kandnud isikut maha vanema naisterahva, kes oli püüdnud akna kaudu põgeneda.

3. 29. septembril saabus Jõelähtme valda, Kostivere sovhoosi, auto punaarmeeelastega leitnandi juhtimisel. Saabunud nõudsid algul viina, seejärel aga tapsid ja viisid minema 85 kana ja 4 siga, jättes volinikule fiktiivse kviitungi.

4. 1. oktoobril ilmus Jõelähtme valda, Parasmäe külla, talunik ROOPERE, Rudolfi juurde grupp relvastatud madruseid, kes nõudsid relvade loovutamist ja viina. Seejärel panid nad majas toime läbiotsimise, võttes ära talupoja lihatagavara, kanamunad, või, kaks taskukella ja naistejalgratta. Äravõetud asjad laadisid mereväelased autole, millega sõitsid naabertallu, kust samuti toiduaineid võtsid.

5. 27. septembril Aruküla mõisas, Rae vallas, pidas ÜK(b)P maakonnakomitee instruktor sm. VEKNE kinni seersant KVITA-VILI, David Viktori p. ja temaga koos olnud teise punaarmee-lase, kes olid toime pannud vägistamise [...]. Kinnipeetud vabastas aga varsti major GLU·KOV sõjaväeosast nr.77006, kes võttis kaasa ka kõik juurdlusmaterjalid, ehkki kinnipeetud kuulusid teise väeossa.

6. Rae vallas võttis sõjaväeosa 32071 kaardiväekapten LIPKIN kohalikult talupojalt sea, lam-ba, mett, õunu ja lahkus äravõetuga autol nr.N-4-94-73, andes tõendi, mille koopia siinjuures lisame.

7. 30. septembril s.a. võtsid kaks automaatidega relvastatud sõjaväelast Sõitme külas, Kolga vallas talupog LANDBERG, Voldemarilt ära kaks hobust.

8. Ainuüksi Harjumaa Iru vallas on viimaste päevade jooksul koostatud 14 akti punaarmee-laste ebaseadusliku tegevuse kohta.

Peab märkima, et sarnased punaarmee-lase vormi kandvate isikute poolt toime pandud seaduserikkumised on muutunud massilisteks ka teistes maakondades.

Eesti NSV Siseasjade Rahvakomissariaat ei ole suuteline oma jõududega ülaltoodud näide-te [laadse] kuritegevuse vastu võitlema. Rahvakomissariaat on koos SARK vägedega Tallinnas ja Harjumaal kolm haarangut läbi viinud, vajalikke tulemusi pole see aga andnud.

Üksikute sõjaväelaste ja sõjaväeosade poolt toime pandud marodööritsemise ja teiste sea-duserikkumiste edukaks tõkestamiseks peame vajalikuks:

1/ Viivitamatult mõjutada Eesti NSV territooriumil paiknevate väeosade ja allüksuste ko-mandöre tugevdama kontrolli neile alluva isikkoosseisu käitumise osas.

2/ Maakondades tegutsevate, Punaarmee sõjaväelastena esinevate desertööride, vlassovlaste ja muu säärase elemendi kinnipidamiseks ja likvideerimiseks luua SARK vägede juurde otsin-gu-luuregrupid, selleks komplekteerida täielikult isikkoosseisuga SARK vägede 138. ja 260. polgud, mis kuuluvad Rahvakomissariaadi operatiivalluvusse või suurendada relvajõudu SARK vägede arvelt veel ühe polgu võrra.

Eesti NSV Siseasjade Rahvakomissar
Riikliku Julgeoleku komissar
Resev
/allkiri/

8. oktoobril 1944. a.
Tallinn

ERAF, f 17/1, n 1, s 8, l 45 (tõlge vene keelest)

¹ Töölis-Talupoegade Punaarmee